

Універсальна десятикова класифікація: проект перегляду розділу Філософія

Уже понад 40 років клас УДК *1 Філософія. Психологія* залишається незмінним, і в ньому досі не вирішено очевидну структурну проблему, успадковану ще від Десяткової класифікації Дьюї, — анахронічну інтеркаляцію розділу *Психологія* всередині класу [6].

КЛАСИ (РОЗДІЛИ)		КІЛЬКІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ У MASTER REFERENCE FILE ¹ (2007)
1	ФІЛОСОФІЯ. ПСИХОЛОГІЯ	834
101	Сутність і роль філософії	106
11	Метафізика	50
13	Філософія розуму і духу...	40
14	Філософські системи...	103
159.9	Психологія	290
16	Логіка. Епістемологія...	227
17	Філософія моралі. Етика...	134

Упродовж тривалого періоду критиці підлягала ще одна добре відома проблема: клас *1* більш придатний для систематизації європейської філософії, в той час, як недостатньо розроблену філософію інших культур і цивілізацій часто відносять до класу *Релігія* [2, 3]. Незважаючи на те, що, наприклад, індійську філософію можна позначати за допомогою комбінації з визначником місця — 1(540), класифікувати брахмансько-санскритську схоластику і школи індійської філософії (астика, настика) або літературу шести шкіл астика (логіки, атомістики, санх'я, Патанджалі, міманса, ведичної філософії) дуже складно. Поняття розділу *Філософія* в УДК розподілено на три основні категорії: сутність філософії, філософські дисципліни та філософські системи. Однак, на практиці виникає потреба позначати теми, що пов'язують поняття з цих трьох категорій, і комбінувати їх, а для цього нам необхідна не лише нова термінологія, а й цілий розділ з удосконаленою синтезованою структурою. Існуюча перелічувальна структура розділу не дає змогу логічно розширювати таку сучасну термінологію, як, наприклад, "філософська антропологія", "соціальна філософія", "метафілософія" тощо.

Реалізація проекту перегляду розділу *Філософія* розпочинається в 2009—2010 роках із розроблення плану, який в подальшому розглядатиметься і обговорюватиметься редакційною колегією і Консультативною радою УДК. Керівник проекту Клаудіо Інолі разом із Фульвіо Маззоччі координуватимуть роботу групи італійських галузевих фахівців, а також фахівців із класифікацій, які братимуть участь у підготовці плану перегляду розділу. Їхнє дослідження не стосуватиметься розділу *159.9 Психологія*, однак його перегляд і переміщення в іншу частину таблиці також заплановані.

Для розгляду проблем, що виникають у розділі *Філософія*, використовуватимуться такі типові джерела, як довідники з філософії (енциклопедії, словники) та готові системи організації знань, переважно класифікаційні схеми й тезауруси з філософії. Окрім цього, дослідники матимуть змогу використовувати матеріали семінару з класифікації філософії "Classificare le scienze umane: il caso filosofia", який відбувся 2 лютого 2007 року на кафедрі філософії Університету Падуї і був організований Крістіаною Бетелья з італійського представництва Міжнародного товариства організації знань (ISKO) (<http://www.iskoi.org/doc/filosofia.htm>). На цьому семінарі італійські бібліотекарі обговорювали як теоретичні аспекти, так і питання практичного застосування класифікації філософії для упорядкування видань на полицях.

Окрім загального перегляду понять і термінології, спрямованого на досягнення їхньої відповідності сучасній філософській літературі, важливою метою дослідження є вивчення можливостей реструктуризації класу *1* для здійснення фасетного аналізу. Це дасть змогу згрупувати філософські поняття окремими рядами, які можна буде використовувати для створення складних понять за допомогою з'єднання їхніх нотаций. Поняття, що стосуються, наприклад, предмета філософії, розміщуватимуться окремо від понять, пов'язаних з історичними філософськими школами, які, в свою чергу, відокремлюватимуться від таких розділів філософії, як, наприклад, метафізика чи етика.

Поділ класу *1* на частини легко формують основний фасет, в якому розділами першого рівня стануть 10, 11, 12 тощо. Саме на такому принципі базуватиметься структура класу. Одна з найважливіших проблем — прийняття рішення щодо того, чи дійсно така послідовність розміщення рубрик найкраща, чи її варто змінити. Наприклад, для фасетного аналізу академічних дисциплін в розділі *Філософія* Бібліографічної класифікації Бліса, яка є найкращим довідковим джерелом, використовують іншу послідовність розміщення. Однак, нинішня структура класу *1* також обов'язково враховуватиметься, і кількість змін за можливості буде обмежена для мінімізації переміщень документів в укомплектованих фондах, систематизованих за УДК. Ми докладемо всіх зусиль для підтримання сумісності нового класу *1* з попереднім.

¹ *Master Reference File* — міжнародний англомовний еталон УДК, власником якого є Консорціум УДК (Нідерланди) (прим. перекладача).

Фасети основної таблиці можна легко створювати за допомогою таблиць спеціальних визначників, зокрема визначників з дефісом -1/-9, які найбільше відповідають цій меті. Такий самий підхід успішно застосовано в нещодавно зміненому класі 2 *Релігія*, який став інноваційним кроком до значного збільшення кількості фасетів в УДК [1]. Досвід розроблення нотацій з фасетними спеціальними визначниками (індикаторами) -1/-9 класу 2 ми застосуємо для класу 1, тобто процес фасетизації *Філософії* братиме до уваги фасетизований клас *Релігія*, оскільки обидві дисципліни тісно пов'язані між собою, а тому застосування загальної логіки до обох класів стане перевагою для всієї таблиці з точки зору її узгодженості.

Проект перегляду розділу *Філософія* дасть змогу дослідити можливі загальні принципи послідовності розміщення рубрик у фасетизованих класах УДК, що можуть спиратись на загальні категорії, на зразок формули Ранганатана (особистість — матерія — енергія — простір — час). Очевидно, для класів негуманітарної галузі знадобляться інші фасети, ніж у класах 2 *Релігія* та 1 *Філософія*. Однак, певної узгодженості можна досягти саме за допомогою створення таких категорій. Подібні рішення допоможуть поєднати багатство семантики УДК із сучасними досягненнями теорії класифікації, а також із цифровим оточенням.

Список використаної літератури

1. *Broughton V.* A new classification for the literature of religion / V. Broughton // 66th IFLA Council and General Conference, Jerusalem, Israel, 13—18 August 2000. — 2000. — Mode of access: <http://www.ifla.org/IV/ifla66/papers/034-130e.htm>. — Title from the screen.
2. *Gornik A.* Kako klasificirati filozofiju unutar sheme Univerzalne decimalne klasifikacije? : problemi i rješenja iz prakse Nacionalne i sveučilišne knjižnice / A. Gornik // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. — 2006. — № 49. — P. 19—35. — Mode of access: [http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/233/vbh/God.49\(2006\),br.3-4](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/233/vbh/God.49(2006),br.3-4). — Title from the screen.
3. *Kyle B.* The Universal Decimal Classification: present position and future developments / B. Kyle, B. Vickery // UNESCO, Paris. — 1966. — Mode of access: <http://www.unesdoc.unesco.org/images/0008/000876/087613eo.pdf>. — Title from the screen.
4. *Mills J.* Bliss bibliographic classification : class A/AL, Philosophy and logic / J. Mills, V. Broughton, C. Neilson. — 2nd ed. — London : Bowker-Saur, 1991. — 56 p.
5. *Perisic M.* Tezaurus za filozofijske publikacije : Master thesis / M. Perisic. — Zagreb : University of Zagreb, 1986. — 176 p.
6. *Task force for UDC system development : final report / FID internal document.* — The Hague, 1990. — 62 p. — [unpublished].
7. *UDC 1 Philosophy : Universal Decimal Classification. English full edition : British Standard 1000 [1] : 4th intern. ed.* — London : British Standards Institution. — (FID Publication; No. 179), 1969. — 36 p.

Клаудіо Інолі²,
Математична бібліотека,
Університет Павії

Фульвіо Маззоччі³,
Інститут вивчення атмосферного забруднення,
Національна дослідницька рада, Рим

Аїда Славік⁴,
Консорціум УДК

Переклад з англійської:
Юлія Скора,
завідувач відділу класифікаційних систем,
Книжкова палата України

Статтю опубліковано в журналі "Вісник Книжкової палати" (№ 7, 2010)

² *Клаудіо Інолі* працює в Математичній бібліотеці Університету Павії (Італія). Він цікавиться теорією класифікації, у тому числі її філософським підґрунтям, про що йдеться в його статтях, опублікованих у міжнародних виданнях. Клаудіо Інолі — член Консультативної ради УДК, нинішній віце-президент Міжнародного товариства організації знань (ISKO) (прим. авторів).

³ *Фульвіо Маззоччі* працює в Інституті вивчення атмосферного забруднення при Національній дослідницькій раді (Рим, Італія). Він має публікації в національних і міжнародних виданнях на тему тезаурусів. Серед поточних тем його досліджень — епістемологічні основи організації знань. Фульвіо Маззоччі — голова конференції ISKO у Римі (лютий 2010 року) (прим. авторів).

⁴ *Аїда Славік* — головний редактор міжнародного еталона УДК, Консорціум УДК (прим. перекладача).